

Terapie průjmů neinfekčního původu

PharmDr. MVDr. Vilma Vranová, Ph.D.

Ústav aplikované farmacie, Farmaceutická fakulta VFU Brno

Akutní průjem bývá nejčastěji infekčního původu, základem terapie je rehydratace, dieta a optimální farmakoterapie. U chronických průjmů je základem správná diagnostika, neměli bychom zapomínat na méně časté příčiny průjmů, jako jsou nežádoucí účinky léčiv, syndrom dráždivého tračníku nebo nežádoucí reakce na potraviny. Sdělení se věnuje těmto příčinám, jejich prevenci a terapii.

Klíčová slova: průjem, syndrom dráždivého tračníku, potravní intolerance, loperamid, tanát želatiny.

Therapy of diarrhea of non-infectious origin

Acute diarrhea has most commonly an infectious origin, the basis of pharmacotherapy is rehydration, diet, and optimal pharmacotherapy. With chronic diarrhea, the basis is correct diagnosis, we should not forget less common causes of diarrhea, such as side effects of drugs, irritable bowel syndrome, or adverse reactions to food. The communication is devoted to these causes, their prevention, and therapy.

Key words: diarrhea, irritable bowel syndrome, food intolerance, loperamide, gelatin tannate.

Akutní průjem je časté (více než 3× denně) vyprazdňování řídké nebo vodnaté stolice, které vzniká náhle a trvá maximálně 14 dní. Současně objem stolice převyšuje 250 ml, resp. 200 g denně. Kromě řídkých stolic mohou být v závislosti na původci onemocnění přítomny i další příznaky, např. horečka, zvracení, bolesti či křeče v břiše, někdy i další příznaky jako bolesti hlavy, svalů či kloubů. Chronický průjem pak trvá déle než 14 dnů. Jeho terapie již vyžaduje podrobnou diagnostiku, případně konzultaci se specialistou.

Nejčastějšími příčinami akutních průjmů jsou virové a bakteriální infekce. Z bakterií jsou nejčastěji identifikovány bakterie druhu *Campylobacter* a *Salmonella*. Mezi virové původce řadíme nejčastěji rotaviry, adenoviry, astroviry a noroviry. Průjem je také častou a mnohdy izolovanou manifestací infekce koronavirového původu Covid-19. Mezi méně časté původce průjmů pak patří mykotické a parazitární infekce. Nejčastějším parazitem vyvolávajícím průjem je u nás *Giardia*

intestinalis, v zahraničí pak *Entamoeba histolytica*. Alimentární intoxikace pak způsobují toxiny mnoha bakteriálních kmenů (*E. coli*, *Staphylococcus aureus* apod.).

Mezi další, méně časté příčiny průjmů patří dietní pochybení, potravinové intolerance a deficit některých enzymů (např. laktázy), případně požití osmoticky aktivních látek jako jsou např. některá umělá sladidla. Průjmy mohou být také způsobené vegetativními příčinami, jako je nervozita, stres apod. Průjem může doprovázet také další onemocnění jako je Crohnova nemoc, kolitidy, syndrom dráždivého tračníku a další. Výskyt průjmu může být také v příčinné souvislosti se současně aplikovanou farmakoterapií.

V následujícím textu bude podrobněji rozebrána terapie neinfekčních průjmů.

Při terapii všech průjmů se uplatňují tři základní složky. Rehydratace, dietní opatření a farmakoterapie, případně úprava farmakoterapie (1–3).

Rehydratace

Základem terapie všech průjmů je dostatečný příjem tekutin (2–3 litry denně). Optimální volbu představuje voda nebo i černý oslazený čaj. Velmi vhodné jsou komerčně vyráběné perorální rehydratační roztoky (Kulíšek, Enhydrol, Iontia, Hippo ORS). Z čajových směsí je v terapii průjmu registrována čajová směs Tormentan obsahující třísloviny a silice, které vytváří na sliznicích koagulační membránu a zachycují patogeny.

Důležité je upozornit pacienta, že i při zvracení a průjmu je část přijatých tekutin vstřebána.

Dietní opatření

Součástí dietních opatření by mělo být omezení tuků a projevavých, nadýmavých či dráždivých potravin, koření apod. Příjem potravy by měl být upraven podle individuální snášenlivosti, v menších dávkách častěji. Vhodné je nasazení probiotik.

PharmDr. MVDr. Vilma Vranová, Ph.D.
Ústav aplikované farmacie, Farmaceutická fakulta VFU Brno
vranavi@seznam.cz

Cit. zkr.: Med. Praxi. 2023;20(2):85–89

Článek přijat redakcí: 1. 3. 2023

Článek přijat k publikaci: 27. 4. 2023